

Панфілова Ольга Євгенівна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри морського та митного права, кандидат юридичних наук*

ІСТОРІЯ ВИНИКНЕННЯ ТА ПОХОДЖЕННЯ ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ: 1920-1954 РОКИ

Податок на додану вартість (ПДВ) – це непрямий податок на додаткову (додану) вартість, що стягується в процесі створення товарів, робіт, послуг. Податок сплачується в міру реалізації виробленої продукції (виконання робіт, надання послуг) або отримання попередньої сплати від покупця. Особливістю даного податку є те, що він надходить державі не на кінцевій стадії споживання, а на кожному етапі економічного циклу [1].

Податок на додану вартість – податок французького походження, модель якого була взята за основу в більшості держав-членів Організації економічного співробітництва і розвитку, а зараз застосовується у всьому Європейському Союзі [1]. ПДВ є основним джерелом податкових надходжень для кожної промислово розвиненої країни світу, за винятком Сполучених Штатів Америки. Цікаво, що США не запозичили цей податок і в даний час не встановили жодного федерального податку на додану вартість на товари або послуги, хоча довгий час це питання є одним із найбільш спірних в податковій політиці США [2]. Стосовно Франції, то ПДВ в країні формує вершину фіскальної системи та складає більше 50% податкових надходжень (згідно з законом про державний бюджет Франції на 2017 рік податкові надходження становлять 149,2 млрд. євро з урахуванням податкових пільг і відшкодувань) [3].

Історія створення податку на додану вартість починається в 1920 році, коли черпаючи натхнення з «*umsatzsteuer*» (податок з обороту заснований чотири роки раніше в Німеччині) Франція представила низько-номінальний валовий податок з обороту на бізнес. Метою даного податку було завершити

державний дефіцит бюджету викликаний підвищеними витратами на реконструкцію країни після Першої світової війни [4], і саме французький закон від 25 червня 1920 року «Про створення нових бюджетних ресурсів» [5] узагальнив для всіх гуртових і роздрібних операцій сукупний податок на всіх етапах економічного циклу. Цей податок, який також називають «каскадним податком»/«*taxe en cascade*», стягувався в залежності від тривалості цього економічного циклу [6]. На практиці податок з обороту був податком на валовий дохід на основі всіх сум, зібраних підприємствами від їх продажів, незалежно від того, чи був отриманий прибуток. Податок, який спочатку становив 1% (плюс 0,10% для департаментів і муніципалітетів), збільшився в 1926 році до 2%. Його стягували з усіх операцій, чим підвищували оподаткування тривалих економічних циклів у порівнянні з оподаткуванням більш коротких. Таким чином, податок спонукав виробників скорочувати свій виробничий ланцюг і призвів до вертикальних трастів (підприємства, які виконують всі операції, необхідні для виробництва продукції самостійно). У відповідь бізнес реорганізував себе до податкової ефективності: «вертикальна і горизонтальна інтеграція виробництва і розподілу», мета якої полягала в тому, щоб ліквідувати якомога більше посередників, зменшити податки в рамках накопичувальної каскадної системи [4].

Парламентські вибори в квітні-травні 1936 року привели до влади «Популярний Фронт», пізніше була реформована і система оподаткування. Закон від 31 грудня 1936 року скасував податок з обороту і більшу частину одноразових податків. «Єдиний податок на виробництво»/«*taxe unique a la production*» був імплементований в якості заміни з метою оподаткування товарів і послуг тільки на одній стадії їх життєвого циклу, щоб велика кількість підприємств була звільнена від будь-яких податкових зобов'язань. Єдиний податок на виробництво представляв собою комбінацію двох податків: так звані «*taxe unique globale*» і податок на надання послуг, який був продовженням

податкового режиму 1920 року. Перехід на єдиний глобальний податок був спрямований на виправлення раніше згаданих недоліків, що існували в рамках системи 1920-х років. Мета податку була чітко розкрита у звіті, що передувало заявою про реформу 1936 року, в якому пояснювалося, що новий податок покликаний відновити податкову рівність між малим і великим бізнесом [4].

Однак дві системи: каскадування податків та єдиного податку – були незадовільними і, як і раніше, сприяли шахрайству. Отже, була необхідність створення єдиного податку як одноразового платежу [6].

У квітні 1952 року при академічній підтримці Генрі Лауфенбергера і під керівництвом Моріса Лаура, які вважали що ПДВ буде мати економічний нейтралітет і, отже, ефективність, Комісія з продуктивності і оподаткування опублікувала офіційний звіт на користь прийняття ПДВ. Незважаючи на те, що в доповіді наголошувалось, що ПДВ буде сприяти збільшенню виробництва робочої сили, і, отже, зростанню податкових надходжень, в той час як загальний фіскальний тягар буде знижуватися, публікація звіту, яка збіглася зі зміною уряду, залишилася конфіденційною і не призвела до змін.

Лідер нового уряду Антоні Піней створив нову комісію, яку він назвав на честь свого заступника Луї Лоріо. Лорійській комісії було доручено створити податкову систему, яка сприяла б підвищенню продуктивності і транскордонної торгівлі. Цікаво відзначити, що комісія Лоріо працювала в середовищі, в якому питання фіскального нейтралітету міжнародної торгівлі було головним чином обумовлене податковою суперечкою між Францією та Західною Німеччиною, що ставило під загрозу в 1953 році спільний ринок сталі. Моріс Лоріо представив свої висновки комісії Лоріо. Йому вдалося переконати комісію в: 1) простоті – ПДВ стягувався за кожну операцію, здійснювану всіма компаніями, і 2) нейтралітеті – ПДВ уникає каскадного ефекту попередніх податків з обороту [4].

Пропозиція Моріса Лорі була покладена в основу закону від 10 квітня 1954 року. На початку свого створення ПДВ стосувався лише гуртових і напів-гуртових операцій і охоплював всі етапи економічного циклу за допомогою доданої вартості.

Список використаної літератури:

1. Béatrice et Francis Grandguillot. La fiscalité française: Fiscalité des entreprises, fiscalité des particuliers, 23e édition.– Gualino, 02/2018. – 272 pages.
2. Curtis Dubay. The Value-Added Tax Is Wrong for the United States. / Curtis Dubay – December 21, 2010 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.heritage.org/taxes/report/the-value-added-tax-wrong-the-united-states>
3. LOI n° 2016-1917 du 29 décembre 2016 de finances pour 2017: – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.legifrance.gouv.fr/eli/loi/2016/12/29/ECFX1623958L/jo/texte>
4. Charlene Adline Herbain, Andre Prum, Jean-Claude Bouchard. VAT Neutrality – Promoculture-Larcier, April 29, 2015. – 344 pages.
5. Loi du 25 juin 1920 portant création de nouvelles ressources fiscales. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=LEGITEXT000006069609>
6. Thierry Lamulle. Mémentos lmd, fiscalité 2017-2018, 18e edition 2017-2018 – Gualino éditeur, Lextenso editions, 2017. – 196 pages.